

Entrevistes, grups de discussió i enquestes

María Jiménez Buedo
Andrés Santana Leitner

PID_00197047

Índex

Introducció	5
1. Entrevistes, grups de discussió i enquestes	9
1.1. Entrevistes qualitatives	9
1.2. “El grupo de discusión frente a otros tipos de grupos”	11
1.3. “Encuestas telefónicas y por correo”	13
Exercicis d'autoavaluació	15
Solucionari	18
Bibliografia	19

Introducció

Tota investigació social de caràcter científic necessita obtenir **informació empírica** que serveixi per a establir induccions o per a contrastar els arguments teòrics proposats. Algunes informacions estan a disposició directa de la investigadora, que les pot obtenir amb més o menys facilitat sense la participació directa de tercers.

Per exemple, aquest seria el cas de la temperatura en diferents parts de la ciutat al llarg del dia, o de la temperatura mateixa: en tindria prou de disposar de termòmetres aptes per a mesurar-la i d'observar els valors que marquen. De fet, armada amb el seu termòmetre, la investigadora també podria tractar de mesurar la temperatura de la seva filla, del seu marit, o de qualsevol altra persona que li interessi –i que no s'hi oposi.

Però, en ciències socials, hi ha moltes preguntes, variables i dimensions que no es presten al mesurament amb aparells o instruments estandarditzats i més o menys àmpliament acceptats, això és, que no són susceptibles de l'observació directa per part dels investigadors: la felicitat, la ideologia o l'autoritarisme no són –almenys, fins ara– mesurables amb un *utilòmetre*, un *dretòmetre* o un *dictatòmetre*. I, mentre la situació no canviï, la investigadora haurà d'escollir entre mesurar variables com aquestes de manera imperfecta i aproximada substituint-les per altres que sí que pot mesurar, o tractar d'obtenir la informació gràcies a la col·laboració i participació directa de tercers.

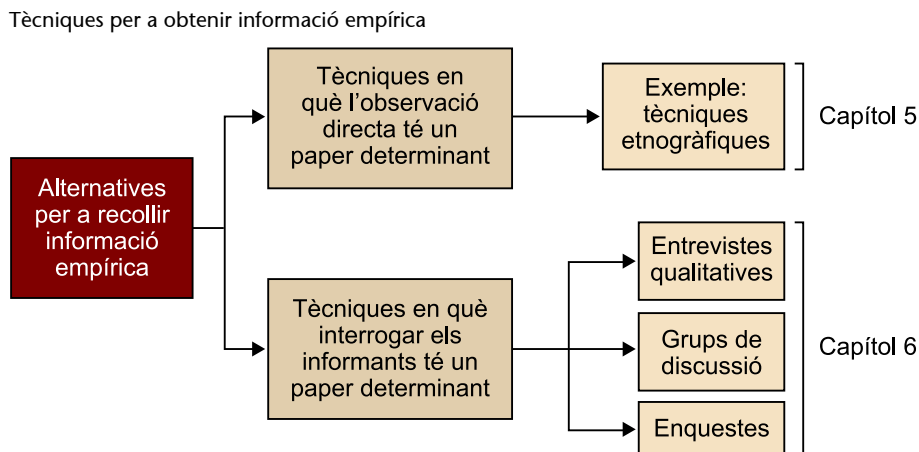
Un exemple de la primera opció seria tractar d'atribuir una orientació ideològica o un valor en una escala d'ideologia en funció dels periòdics que llegeixen els subjectes d'interès, de la manera com vesteixen, del barri on viuen o del partit els arguments del qual tendeixen a defensar en discussions informals: la investigadora pot observar directament totes aquestes variables, encara que recollir-ne algunes pot requerir més esforç que recollir-ne d'altres –és més fàcil observar com es vesteix el subjecte d'interès que seguir-lo per veure on viu i, per descomptat, encara resulta més treballós apostar-se davant del quiosc que és davant de casa seva o entrar als bars que freqüenta per a tractar de captar les seves converses sobre temes polítics.

Enfront d'aquestes estratègies de recollida d'informació, una alternativa potencialment molt atractiva consisteix a tractar d'obtenir la informació d'interès directament dels subjectes d'interès gràcies a la seva participació i col·laboració actives. En termes generals, la idea consisteix a interrogar-los sobre els aspectes i les qüestions que interessin la investigadora.

Tècniques d'interrogació

Encara que l'objectiu últim de la investigadora sigui interrogar els individus sobre qüestions d'interès per a la seva investigació, això no implica que les tècniques per a fer-ho limitin la interacció entre aquella i aquests a un intercanvi estructurat amb precisió entorn d'aquestes qüestions. Algunes de les tècniques atorguen un marge de llibertat considerablement ampli als informants en el desenvolupament de la interacció, els temes tractats, l'ordre entre aquests o les respostes possibles, mentre que d'altres defineixen de manera més restrictiva tots aquests aspectes.

Tècniques per a obtenir informació empírica

Nota

Els fragments del text de Becker tracten sobre aspectes molt puntuals, i són especialment útils per a apreciar els avantatges relatius de les diferents tècniques, per la qual cosa no s'han inclòs en la taula.

En aquest mòdul no ens ocupem de les tècniques de recollida que opten per concentrar els esforços en l'observació directa per part de la investigadora, com l'observació participant i altres tècniques, moltes de tipus etnogràfic, que comporten un treball de camp, per norma general, intens en termes de grau de compromís amb els individus estudiats i extens en termes temporals. Per contra, l'objecte d'aquest mòdul és estudiar les tècniques de recollida d'informació més comunament emprades que cauen sota el paraigua comú de la interrogació directa als subjectes estudiats: les **entrevistes**, les **enquestes**, i els **grups focals**, **grups focalitzats** o **grups de discussió**.

La taula 1, que es presenta a continuació, mostra una classificació d'aquestes tres tècniques de recollida d'informació en funció de dos criteris:

- 1) el nombre d'informants amb el qual interacciona simultàniament l'investigador o entrevistador (individus o grups), i
- 2) el grau d'estructuració del procediment (mitjà o baix, o elevat).

Taula 1. Tècniques d'interrogació directa a persones

Informants/Estructuració	Mitjana o baixa	Elevada
Individus	Entrevista qualitativa (Valles, 2002)	Enquesta (Bosch i Torrente, 1993)
Grups	Grup de discussió (Krueger, 1991)	

Font: elaboració pròpia; s'identifiquen els textos seleccionats en aquest mòdul per a il·lustrar cadascuna d'aquestes tècniques.

Així, les **entrevistes qualitatives** es fan a individus mitjançant procediments que, generalment, es caracteritzen per un grau d'estructuració mitjà o baix – almenys, en comparació de les enquestes– i els **grups de discussió** s'apliquen a grups mitjançant procediments que també es caracteritzen per un grau d'estructuració mitjà o baix, enfront de les **enquestes**, que se solen fer a individus mitjançant procediments més estructurats i que, sovint, constitueixen la matèria primera de mètodes quantitius per a la indagació social.

Encara que, en última instància, les enquestes són un tipus d'entrevistes, i comparteixen l'enfocament i el mètode amb les entrevistes verbals tradicionals, el seu ús característic en els estudis quantitius fa que la seva consideració en aquest manual representi obrir una porta als mètodes quantitius i, al mateix temps, permet constatar els estrets llaços entre mètodes qualitius i quantitius.

Les entrevistes qualitatives (individuals) i els grups de discussió (o entrevistes qualitatives a grups) comparteixen la creença en la necessitat d'obtenir informació detallada gràcies a una interacció verbal complexa i relativament oberta entre la investigadora i els entrevistats (i, en el cas dels grups de discussió, també entre aquests últims). El sentit de la inclusió dels fragments del text de Becker (que pertanyen al capítol segon del seu llibre sobre els trucs de la disciplina) com una de les lectures del mòdul és que, en aquests fragments, Becker du a terme una defensa intel·ligent, vívida i amena d'aquesta posició.

En efecte: amb l'ajuda d'exemples originals (l'elecció de la prostitució com a mitjà de vida, l'hàbit de fumar marihuana o el fet de sotmetre's a una operació de canvi de sexe), l'autor mostra que, en moltes investigacions, comprendre una acció pot resultar extremadament complex, i pot requerir l'obtenció d'informació detallada mitjançant converses extenses –i, possiblement, no completament estructurades i programades– entre la investigadora i l'entrevistat.

El capítol inicial del llibre de Valles està dedicat a la tècnica de l'entrevista, el desenvolupament històric de la qual resumeix amb prolixitat des dels clàssics fins avui dia. El capítol resulta especialment interessant perquè el resum està orientat per coordenades d'interpretació i de classificació que en faciliten la comprensió, i els treballs comentats representen una font valuosa de referències de lectura per als que vulguin aprofundir en la matèria.

La part primera del llibre de Krueger sobre grups de discussió –estructurada en dos capítols– constitueix un bon punt de partida per a aproximar-se a aquesta tècnica. El primer capítol presenta els grups de discussió, els distingeix d'altres grups, en recapitula l'ús en termes històrics, i explica la raó per la qual poden aportar informació rellevant. El segon capítol aprofundeix en les característiques dels grups de discussió, planteja una sèrie interessant d'exemples reeixits del seu ús, en delinea la relació amb mètodes quantitius basats en enquestes, discuteix la qüestió de la validesa dels resultats i les generalitzacions que empen aquesta tècnica i, finalment, en planteja els avantatges i limitacions.

Finalment, el capítol inicial del llibre de Bosch i Torrente parteix de la consideració de la coincidència fonamental entre entrevistes i enquestes en tant que totes dues constitueixen la mateixa tècnica d'observació de la realitat interrogant persones, la qual cosa els porta a catalogar l'enquesta com un tipus específic d'entrevista. El llibre se centra en les primeres i, en concret, en les enquestes telefòniques i per correu. El nucli del primer capítol del llibre de

Bosch i Torrente analitza de manera sistemàtica, informada, detallada i rigorosa els avantatges i desavantatges de tres maneres diferents d'administrar les enquestes: cara a cara o personal, telefònica i per correu, tant en termes de recursos (costos i rapidesa) com en termes de qualitat (magnitud dels errors de mostreig, de no-cobertura, de mesurament i de no-resposta).

En conjunt, els textos que aquí es presenten ofereixen una visió panoràmica de les tècniques principals de recollida d'informació basades en la interrogació directa a individus o grups d'individus: entrevistes qualitatives, grups de discussió i enquestes. Els estudis seleccionats també permeten apreciar les relacions entre aquestes tres tècniques i els avantatges i limitacions de cadascuna, les consideracions tècniques, metodològiques i epistemològiques que n'han configurat el desenvolupament històric i les aproximacions i modalitats principals d'algunes. Així mateix, els treballs discutits ofereixen criteris concrets útils per a millorar els estàndards de qualitat de les entrevistes, els grups de discussió i les enquestes dels qui decideixin acceptar el repte de posar en pràctica aquest tipus de tècniques, i criteris de valoració d'aquestes per als usuaris que emprin els materials recollits per tercers. A continuació, es discutirà amb més detall cadascun.

1. Entrevistes, grups de discussió i enquestes

1.1. Entrevistes qualitatives

En el capítol inicial del seu llibre, “Las entrevistas cualitativas en perspectiva histórica”, Valles assumeix la difícil tasca de condensar en poc més de vint pàgines el desenvolupament històric de les entrevistes qualitatives, des dels clàssics fins avui dia, amb el valor afegit que estructura la presentació amb l'objectiu d'emmarcar-la d'acord amb coordenades d'interpretació i de classificació que faciliten en gran mesura la comprensió, per part del lector, de les relacions entre els diferents enfocaments. Un valor afegit del capítol és que l'amplitud i la qualitat dels treballs comentats el permeten emprar com una font valuosa de referències de lectura.

El capítol parteix dels treballs de Gubrium i Holstein, Silverman i Atkinson i Silverman per a destacar tres aspectes que l'autor considera centrals per a entendre les entrevistes qualitatives:

1) la relació entre el naixement de l'entrevista i el reconeixement de la competència narrativa dels individus, unida a la importància de la conversa amb aquests individus com a forma d'obtenció de coneixement;

2) la dimensió “confessional” inevitablement associada a les entrevistes qualitatives o, almenys, a moltes de les seves formes, la influència consegüent de la psicoanàlisi en les entrevistes qualitatives, i la relació entre les propietats confessionals de l'entrevista i la classe d'entrevista qualitativa més difosa, **l'entrevista en profunditat**; i

3) l'aplicació de la tecnologia del confessional per part dels professionals dels mitjans de comunicació de masses –encara que aquest aspecte resulta secundari en la resta del capítol.

Després d'aquesta introducció, en la resta del capítol l'autor passa a presentar les aportacions principals a les entrevistes qualitatives d'investigació, començant per les aportacions clàssiques des dels anys vint fins a la dècada dels quaranta del segle XX, continuant per l'entrevista terapèutica de Rogers i Dichter i passant, d'aquí, a l'entrevista focalitzada de Merton i els seus col·laboradors. Arribats a aquest punt, i seguint Gorden i Denzin, l'autor està en posició de distingir entre dos grans tipus, estils o varietats d'entrevistes qualitatives: les **estandarditzades no estructurades** i les **no estandarditzades**. Finalment, i després d'aturar-se en les entrevistes qualitatives especialitzades i elits, Valles sintetitza les aportacions principals recents sobre la matèria.

Quant a les aportacions clàssiques, Valles destaca la de l'escola de Chicago en sociologia, en la qual van confluïr els models antropològic, periodístic i historiogràfic, i també la de Roethlisberger i Dickson, influenciats per la psicoanàlisi, defensors d'un estil indirecte, flexible i amigable d'entrevistes, i exponents de les **entrevistes en profunditat**.

A continuació, Valles defensa el caràcter pioner dels treballs de Rogers i de Dichter, també influenciats per la psicoanàlisi, com a representants d'un estil obert i no dirigit d'entrevista **terapèutica**, i la influència d'aquest tipus d'entrevistes –i de la psicoanàlisi– entre els practicants de la metodologia qualitativa. Entre les contribucions en sociologia d'entrevistes qualitatives influenciades per la psicoanàlisi i per l'entrevista terapèutica, Valles dedica especial atenció a les aportacions de Whyte, de Frenkel-Brunswik i de Riesman i altres. Malgrat algunes diferències, aquests autors accepten les regles principals de l'entrevista terapèutica no dirigida (escoltar més que parlar, parafrasejar i recapitular).

L'aportació següent discutida per Valles és la de l'entrevista **focalitzada** de Merton i els seus col·laboradors. Aquest tipus d'entrevista difereix de les anteriors en quatre aspectes:

- 1) els entrevistats han estat exposats a una situació concreta;
- 2) aquesta situació ha estat estudiada prèviament pels investigadors, que n'han analitzat el contingut i han formulat una hipòtesi;
- 3) els investigadors han elaborat el guió de l'entrevista en funció de l'anàlisi i les hipòtesis; i
- 4) l'entrevista se centra en les experiències subjectives sobre la situació per a contrastar les hipòtesis plantejades.

A diferència del que passa en l'entrevista en profunditat, el que se cerca és captar la resposta dels entrevistats davant un esdeveniment més que obtenir informació d'aquests sobre l'esdeveniment. Però, com l'entrevista en profunditat, l'entrevista focalitzada és una entrevista qualitativa oberta o semidirigida, en tant que tracta de no dirigir la majoria de les respostes, a la qual cosa suma tres criteris més: **profunditat**, **especificitat** i **amplitud** en les respostes.

Arribat a aquest punt, l'autor distingeix entre dues grans varietats d'entrevistes qualitatives, les **estandarditzades no estructurades** i les **no estandarditzades**; i ens recorda que, de fet, Gordon i Denzin en distingeixen tres tipus: les **estandarditzades programades**, les **estandarditzades no programades**, i les **no estandarditzades**. Denzin qüestiona les primeres i equipara, en gran mesura, les segones a les entrevistes focalitzades de Merton i els seus col·laboradors,

mentre que Gorden subdivideix les terceres segons tinguin finalitats preparatòries per a una entrevista estandarditzada o siguin independents i compleixin una funció pròpia.

Finalment, i després d'aturar-se en les entrevistes qualitatives especialitzades i a elits, entre les quals destaquen les de Dexter, Valles sintetitza les aportacions recents principals sobre la matèria. Enfront de Platt, que entén que hi ha una reacció recent crítica envers les entrevistes d'enquesta, Valles defensa que l'etnografia, la biografia i el periodisme sempre han influït en les entrevistes qualitatives i, en particular, en les entrevistes en profunditat. A continuació, Valles defineix l'**entrevista llarga** com una entrevista estandarditzada, parcialment programada i de resposta oberta. Finalment, el capítol conclou amb una revisió de cinc monografies publicades en l'última dècada del segle passat.

1.2. “El grupo de discusión frente a otros tipos de grupos”

La primera part del llibre de Krueger, “El grupo de discusión frente a otros tipos de grupos”, sobre grups de discussió –estructurada en dos capítols– constitueix un bon punt de partida per a aproximar-se a aquesta tècnica, a l'ampli predicament pràctic de la qual la bibliografia a Espanya no fa justícia, en termes del nombre (escàs) de manuals disponibles.

En el primer capítol, després d'una presentació general de la importància dels grups –en general– i dels seus moderadors, Krueger presenta algunes característiques que distingeixen els grups de discussió d'altres grups, i en repassa la utilització des del final de la quarta dècada del segle *xx* fins avui dia. La part més interessant del capítol és l'última, en la qual explica per quina raó els grups de discussió poden aportar informació rellevant apel·lant a tres consideracions:

- 1) “el objeto del grupo de discusión es provocar autoconfesiones en los participantes” (Krueger, 1991, pàg. 28);
- 2) una situació en què sovint es produeixen autoconfessions espontànies és quan dos viatgers que no es coneixien, especialment si coincideixen en diversos aspectes, es troben per casualitat; i
- 3) els grups de discussió poden complir especialment bé el seu objectiu si reuneixen participants desconeguts i homogenis en un ambient distès i permissiu amb l'ajuda d'un entrevistador que recalca l'homogeneïtat del grup i que aprova i fins i tot afavoreix les explicacions alternatives. Encara que no l'explicita, la idea subjacent consisteix a dissenyar els grups de discussió de manera que reproduïxin les característiques de les trobades entre viatgers desconeguts però similars.

El segon capítol s'obre amb una exposició de les característiques dels grups de discussió (nombre de participants habitual, mínim i màxim desitjable; homogeneïtat dels participants; objectiu de recollir dades; ús de dades qualitatives; i caràcter guiat de la discussió). Val la pena rescatar expressament algunes puntualitzacions concretes:

- 1) quan els participants es coneixen, és difícil aïllar l'efecte de la discussió de l'efecte d'interaccions passades, presents o de la previsió d'interaccions futures;
- 2) per això, cal evitar que els participants coneguin el moderador, i cal prendre mesures de prevenció especials en els grups de discussió en el si d'una organització;
- 3) encara que semblen espontànies, les preguntes s'han d'haver triat prèviament; i
- 4) el moderador no ha de pressionar per aconseguir un consens.

Després de plantejar una sèrie interessant d'exemples reeixits de l'ús dels grups de discussió, Krueger delinea la seva relació amb mètodes quantitius basats en enquestes, i en destaca quatre formes possibles, que val la pena recordar:

- 1) els grups de discussió poden **precedir** els estudis quantitius, de manera que seran útils per a adaptar el vocabulari i la lògica de la seqüència al públic diana, per a incloure totes les alternatives de resposta rellevants i per a identificar qüestions crítiques que podrien haver passat desapercebudes;
- 2) poden ser **paral·lels**, amb ànim de triangulació, per a confirmar troballes i obtenir informació àmplia i profunda;
- 3) poden ser **posteriors**, per a fer llum sobre el significat i la interpretació dels resultats; i
- 4) es poden emprar de manera independent.

Després de discutir la qüestió de la validesa dels resultats i de les generalitzacions que empra aquesta tècnica, Krueger en planteja els avantatges i limitacions, que resultarà útil resumir en la taula 2.

Taula 2. Avantatges i desavantatges dels grups focals

Avantatges	Desavantatges
Situació natural de l'entrevistat	Menys grau de control (repartit)
Caràcter obert	Anàlisi de dades més complexa
Validesa subjectiva elevada	Requereix moderadors ensinistrats

Avantatges	Desavantatges
Cost relativament reduït	Cada grup té característiques úniques
Disponibilitat ràpida de resultats	No és fàcil reunir el grup
Increment fàcil de la mostra	Problemes logístics

Font: elaboració pròpia

1.3. “Encuestas telefónicas y por correo”

El capítol inicial, “Encuestas telefónicas y por correo”, del llibre de Bosch i Torrente, *Las entrevistas cualitativas en perspectiva histórica*, analitza de manera sistemàtica, informada i detallada els avantatges i limitacions de tres maneres diferents d'administrar les enquestes:

- cara a cara o personal,
- telefònica i
- per correu.

Una font de valor afegit addicional es xifra en la contextualització excel·lent de l'objecte d'estudi des d'un punt de vista més ampli. En concret, els autors precisen les relacions entre els termes **enquesta**, **entrevista** i **qüestionari**, i destaquen el fet que si bé el primer terme s'empra per al mesurament massiu de l'opinió pública mitjançant qüestionaris, i el segon es reserva per a intercanvis verbals entre entrevistadors i entrevistats, enquesta i entrevista constitueixen la mateixa tècnica d'observació de la realitat mitjançant la interrogació a persones. Aquesta reflexió implica que l'enquesta és un tipus específic d'entrevista, encara que, com concedeixen els autors, les enquestes amb qüestionaris autoadministrats –com és el cas de les enquestes per correu, en les quals desapareix l'entrevistador– compliquen aquesta interpretació.

La segona font de valor afegit la constitueix una bateria de tipologies d'enquestes en funció de diferents criteris:

- la mostra,
- els temes,
- el tipus de preguntes, i
- el mode d'administració.

Aquest últim criteri és el que revesteix un caràcter central en el llibre de Bosch i Torrente, i els diferents tipus es poden resumir tal com presenta la taula 3.

Taula 3. Modes d'administració d'una enquesta

Temps\espai	El mateix	Diferent
El mateix	Personal o cara a cara	Telefònic

Font: elaboració pròpia

Temps\espai	El mateix	Diferent
Diferent		Per correu

Font: elaboració pròpia

A partir d'aquí, la resta del capítol analitza sistemàticament i rigorosament els avantatges i limitacions de cada mode d'administració tant en termes de recursos (costos i rapidesa) com en termes de qualitat.

L'anàlisi en **termes de recursos** és especialment útil, ja que s'atura en les necessitats tècniques, d'infraestructura i humanes, i atén múltiples factors que poden condicionar els costos i el termini d'obtenció de les dades, com ara la mida de la mostra, la dispersió geogràfica, el perfil sociodemogràfic, la complexitat del qüestionari, l'extensió, la disponibilitat de personal qualificat i la importància de la supervisió.

L'anàlisi en **termes de qualitat** de les dades està estructurada en funció d'una divisió de les fonts d'error en termes d'error de mostreig, de no-cobertura, de mesurament i de no-resposta, que compleix un paper fonamental en prestar un marc analític per a analitzar amb rigor els avantatges i desavantatges relatius de cada mode d'administració respecte a la qualitat. També en aquest cas, els autors paren esment a múltiples factors que poden condicionar la magnitud de les diferents fonts d'errors per a cada mode d'administració.

Exercicis d'autoavaluació

1. Segons Whyte, una de les regles següents de les entrevistes terapèutiques no dirigides no s'ha de seguir en les entrevistes qualitatives en sociologia. Indiqueu quina.

- a) Escoltar més que parlar.
- b) Parafrasejar i retornar als informants el que sembla que expressen.
- c) Oferir consells i judicis morals.
- d) Recapitular per a comprovar la comprensió.

2. El material d'estudi del llibre de Merton i Kendall consistia en documents sobre...

- a) igualtat de gènere.
- b) racisme.
- c) satisfacció amb la democràcia.
- d) propaganda bèl·lica.

3. Merton i els seus col·laboradors reconeixen el seu deïbit, especialment, envers...

- a) Dichter.
- b) Rogers.
- c) Whyte.
- d) Park.

4. D'acord amb Gordon, l'objectiu principal del científic social en fer una entrevista és la teràpia o la motivació.

- a) Veritat.
- b) Fals.
- c) El text de Valles no ofereix informació sobre aquesta qüestió.

5. D'acord amb Denzin, l'entrevista focalitzada s'assembla especialment a l'entrevista...

- a) estandarditzada programada.
- b) estandarditzada no programada.
- c) no estandarditzada preparatòria.
- d) no estandarditzada independent.

6. D'acord amb Gordon, si es vol descobrir l'estructura i el funcionament d'una organització, convé emprar una entrevista...

- a) estandarditzada programada.
- b) estandarditzada no programada.
- c) no estandarditzada preparatòria.
- d) no estandarditzada independent.

7. Dexter defensa un tipus d'entrevista a elits que es pot emmarcar com a...

- a) estandarditzada programada.
- b) estandarditzada no programada.
- c) no estandarditzada.

8. Segons Valles, el tractament de McCracken de l'entrevista en profunditat demostra un desconeixement seriós d'aquest tipus d'entrevista en sociologia i altres camps afins.

- a) Veritat.
- b) Fals.
- c) El text de Valles no ofereix informació sobre aquesta qüestió.

9. Quin autor afirma que "ha acabat l'època en què es prenien les decisions «a la bona de Déu»"?

- a) Patricia Labaw.
- b) Robert Merton.
- c) Carl Rogers.
- d) Robert Vichas.

10. Krueger narra una història en la qual un infant diu a l'església un lloc on no s'ha de córrer. Quin és aquest lloc?

- a) La casa paterna.
- b) L'escola.
- c) La tenda de licors.
- d) L'església mateixa.

11. Segons Krueger, quina és la mida habitual dels grups de discussió?

- a) Entre tres i sis participants.
- b) Entre set i deu participants.
- c) Entre deu i vint participants.
- d) Més de vint participants.

12. Segons Krueger, l'ideal és que els participants d'un grup de discussió siguin...

- a) viatgers.
- b) familiars.
- c) companys de feina.
- d) desconeguts.

13. Segons Krueger, els grups Delphi es diferencien dels grups de discussió en el fet que els primers intenten identificar solucions consensuades i els segons no.

- a) Veritat.
- b) Fals.
- c) El text de Krueger no tracta d'aquesta qüestió.

14. Quin autor o autors van conduir una sèrie de grups de discussió per determinar les necessitats i valorar la força moral dels ministres de la United Methodist?

- a) Antilla i Sender.
- b) Bennett.
- c) De Vogel.
- d) Cap dels anteriors.

15. Segons Bosch i Torrente, les enquestes i els qüestionaris constitueixen una mateixa tècnica d'observació de la realitat i comparteixen els mateixos principis metodològics i tècnics.

- a) Veritat.
- b) Fals: tots dos constitueixen una mateixa tècnica d'observació de la realitat però no comparteixen els mateixos principis metodològics i tècnics.
- c) Fals: tots dos comparteixen els mateixos principis metodològics i tècnics però no constitueixen una mateixa tècnica d'observació de la realitat.
- d) Fals: ni constitueixen una mateixa tècnica d'observació de la realitat ni comparteixen els mateixos principis metodològics i tècnics.

16. Segons Bosch i Torrente, com a regla general, les enquestes més cares són les enquestes...

- a) cara a cara o personals.
- b) per correu.
- c) per telèfon.

17. Segons Bosch i Torrente, com a regla general, les enquestes més barates són les enquestes...

- a) cara a cara o personals.
- b) per correu.
- c) per telèfon.

18. Segons Bosch i Torrente, com a regla general, les enquestes més ràpides són les enquestes...

- a) cara a cara o personals.
- b) per correu.
- c) per telèfon.

19. Segons Bosch i Torrente, com a regla general, les enquestes més lentes són les enquestes...

- a) cara a cara o personals.
- b) per correu.
- c) per telèfon.

20. Segons Bosch i Torrente, hi ha més risc de desajustaments entre la mostra dissenyada i la final en les enquestes telefòniques que en les enquestes cara a cara.

- a) Veritat.
- b) Fals: és a l'inrevés.
- c) El text de Bosch i Torrente no ofereix informació sobre aquesta qüestió.

21. Segons Bosch i Torrente, com a regla general, les enquestes que plantegen menys errors de cobertura són les enquestes...

- a) cara a cara o personals.
- b) per correu.
- c) per telèfon.

22. Segons Bosch i Torrente, com a regla general, les enquestes més sensibles a errors de cobertura són les enquestes...

- a) cara a cara o personals.
- b) per correu.
- c) per telèfon.

23. Segons Bosch i Torrente, com a regla general, les enquestes amb més errors de no-resposta són les enquestes...

- a) cara a cara o personals.
- b) per correu.
- c) per telèfon.

24. Segons Bosch i Torrente, com a regla general, les enquestes que funcionen millor amb preguntes delicades són les enquestes...

- a) cara a cara o personals.
- b) per correu.
- c) per telèfon.

25. Segons Bosch i Torrente, com a regla general, les enquestes que funcionen pitjor amb preguntes delicades són les enquestes...

- a) cara a cara o personals.
- b) per correu.
- c) per telèfon.

Solucionari

Exercicis d'autoavaluació

1. c

2. d

3. b

4. b

5. b

6. d

7. c

8. a

9. a

10. c

11. b

12. d

13. b

14. c

15. a

16. a

17. b

18. c

19. b

20. b

21. a

22. c

23. b

24. b

25. a

Bibliografia

Bibliografia bàsica

Becker, Howard S. (1998). *Tricks of the trade: How to think about your research while you're doing it* (pàg. 24-28 i 58-60). Chicago: The University of Chicago Press.

Bosch, J.; Lluís C.; Torrente, D. "Las entrevistas cualitativas en perspectiva histórica". *Encuestas telefónicas y por correo* (núm. 9, cap. 1, pàg. 11-36). Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas (Col.1. "Cuadernos Metodológicos").

Krueger, Richard A. (1991). "El grupo de discusión frente a otros tipos de grupos". *El grupo de discusión: guía práctica para la investigación aplicada* (1a. part, pàg. 19-52). Madrid: Pirámide.

Valles, M. "Las entrevistas cualitativas en perspectiva histórica". *Entrevistas Cualitativas* (núm. 9, cap. 1, pàg. 11-36). Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas (Col.1. "Cuadernos Metodológicos").

